ARTUR GAŁKOWSKI
artur.galkowski@uni.lodz.pl
ORCID: 0000-0003-2471-0886
Uniwersytet Łódzki
Łódź, Polska

https://doi.org/10.17651/ONOMAST.69.2
Onomastica LXIX, 2025
PL ISSN 0078-4648

CHARAKTERYSTYKA TERMINOLOGICZNO-KONCEPCYJNA „KRAJOBRAZU ONIMICZNEGO" JAKO BUDULCA „KRAJOBRAZU JĘZYKOWEGO"

STRESZCZENIE

Artykuł zarysowuje ramy teoretyczne stosunkowo nowego pojęcia w badaniach onomastycznych i humanistycznych, ujmowanego w postaci terminu *krajobraz onimiczny* (KO). Autor wychodzi z założenia, że KO jest składnikiem *krajobrazu językowego* (KJ/*Linguistic Landscape*, LL), który jest hiperonimem KO. Zauważa jednak, że KO jest nie tylko komponentem, ale często podstawowym budulcem jednostek KJ. Te jednostki są rozpatrywane w kategoriach relacji obiekt–nazwa oraz intersemiotycznie. Autor proponuje systematyzację obiektów onimicznych, które można włączyć w obszar badawczy KO. Należą do nich m.in. nazwy samodzielne lub wkomponowane w napisy na znakach drogowych, tablicach informacyjnych, materiałach reklamowych, szyldach placówek handlowych, ale także na mniej oczywistych nośnikach ruchomych, takich jak zindywidualizowane tablice rejestracyjne pojazdów czy opisy linii tras na środkach transportu publicznego. Rozważania teoretyczne i klasyfikację zilustrowano zdjęciami wykonanymi w Polsce. Opracowana koncepcja może stanowić wkład uzupełniający i rewidujący dotychczasowe definicje KJ (LL), dowodząc istotnej obecności elementów KO w KJ.

Słowa tematyczne: krajobraz onimiczny, krajobraz językowy, terminologia onomastyczna, obiekty nazewnicze, nośniki nazw

1. WPROWADZENIE

Dynamicznie rozwijające się badania nad nazewnictwem obejmują coraz szersze spektrum koncepcji teoretycznych i metod analizy. Z jednej strony jest to efekt mnożących się mniej „klasycznych" faktów onomastycznych (m.in. z zakresu urbochrematonimii), z drugiej — nieuchronnego przenikania do onomastyki

This is an Open Access article distributed under the terms of
the Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-ND 4.0) License
(https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/), which permits copying and redistribution,
commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited.
© Copyright by Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 2025.
Publisher: Institute of Polish Language, Polish Academy of Sciences
[Wydawca: Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk]

innych perspektyw naukowych oraz kulturowych. Jedną z koncepcji, która przyciąga uwagę zarówno badaczy języka, jak i obserwatorów szeroko rozumianej kultury, jest teoria *krajobrazu językowego* (dalej KJ, również w l.mn.).

2. CEL, TEZY I PRZYJĘTA METODA BADAWCZA

Artykuł ma na celu scharakteryzowanie zjawiska *krajobrazu onimicznego* (odtąd KO, również w l.mn.) jako pojęcia i terminu onomastycznego nowej generacji, stosowanego transwersalnie w rozmaitych ujęciach badań nad nazewnictwem — zarówno w odniesieniu do polskiego obszaru kulturowego, jak i w szerszej perspektywie międzynarodowej. Tradycyjnie KO jest postrzegane jako graficzna ekspozycja nazw własnych w przestrzeni publicznej — elementów „zreifikowanych", zatem fizycznie obecnych (Borowiak, 2021, s. 105). Ponadto uwzględniane są interpretacje, które poszerzają przedmiotowy zakres badawczy, pozwalając rozumieć KO również jako przestrzeń mentalną, istniejącą w świadomości uczestników wspólnot językowych (por. Siwiec, 2006; Zarębski, 2022). W niniejszej analizie położono nacisk na pierwszą z przywoływanych koncepcji, wykazując związek między KO a hiperonimicznym KJ[1], a zatem dosłownie dostrzegalny udział KO jako budulca konstytutywnego KJ (odtąd KO ⊂ KJ).

W studium przyjęto zintegrowane podejście terminologiczno-koncepcyjne, łączące onomastykę z kontekstem interdyscyplinarnym. Celem jest wykazanie, że KO wykracza poza ramy onomastyki, stając się pojęciem relewantnym także dla marketingu, przemysłów kreatywnych, w tym grafiki, urbanistyki i planowania przestrzennego. W celu zobrazowania zidentyfikowanych form przedstawiających elementy KO w otaczającej rzeczywistości posłużono się materiałem fotograficznym, pochodzącym w przeważającej mierze z autorskiego zbioru dokumentacyjnego. Fotografie zostały zgromadzone w ramach systematycznej ekscerpcji wizualnej, prowadzonej zgodnie z założeniami metody *Practical Linguistic Landscaping*

[1] Preferowane jest użycie terminów *krajobraz językowy* oraz *krajobraz onimiczny*, przy czym znaczenie tych terminów należałoby przypisać także ich ekwiwalentnym konceptom: *pejzaż językowy* = KJ, *pejzaż onimiczny* = KO. Trzeba jednak zauważyć, że termin *pejzaż językowy* występuje również w znaczeniu bardziej rozmytym, wskazując na występowanie i stosowanie języków w określonej przestrzeni terytorialnej, od narodowego, przez mniejszościowe po języki obce, a nawet języki używane przez imigrantów, jak wynika np. z opracowania Pawłowskiego (2019). Co więcej, autor pisze, że „pojęcie pejzażu językowego nie jest terminem naukowym, zdefiniowanym w literaturze przedmiotu, jest jednak intuicyjnie czytelne, ponieważ zawiera w sobie ideę połączenia w jednym opisie wyselekcjonowanych elementów lingwistycznych, a dodatkowo także społecznych i ekonomicznych, powiązanych w spójny system komunikacyjny" (Pawłowski, 2019, s. 8; por. Góral, 2011, s. 42). Jest to zbyt daleko idące uogólnienie, choć z pewnością termin z takim rozszerzeniem pojęciowym bywa stosowany w literaturze. Podobnie zresztą pojęcie *pejzażu onimicznego*, które można odnieść do występowania egzo- i endonimów, w tym form adaptowanych interjęzykowo *ad hoc* w dokumentach historycznych (np. „tekstach o charakterze prywatnym", Zarębski, 2022, s. 8).

(zob. Schmitt, 2018, s. 167–176; por. Gorter, 2013, s. 198–199), a więc skoncentrowanej na praktykach językowych ujawniających się w przestrzeni publicznej w formie czytelnych zapisów. To ujęcie zostało wzbogacone o ramę teoretyczną geosemiotyki oraz koncepcję tzw. *Semiotic Landscape* (krajobrazu semiotycznego), proponowaną jako uzupełnienie lub alternatywa dla tradycyjnego modelu KJ (Gorter, Cenoz, 2024, s. 14–21, 65–68; por. Jaworski, Thurlow, 2010). Pozwala to uchwycić nie tylko tekstualny, lecz również kulturowy i uzualny wymiar nazw własnych funkcjonujących jako widoczne oznaczenia w przestrzeni fizycznej, poddanej działaniom człowieka (identyfikowanie miejsc, konstrukcji, dróg, lokali, instytucji, różnych wytworów cywilizacyjnych). Jak piszą Gorter i Cenoz (2024):

> […] linguistic landscape studies usually focus on language used on 'signs', which is […] word with several meanings, but in this case mostly taken in the sense of the public display of message. The display of language on signs has almost unavoidably a visual elements, where linguistics has traditionally focused on the verbal. […] Researchers of linguistic landscapes, or semiotic landscapes, have rarely if ever argued for hard dividing lines or a need for orthodoxy. […] Within this field, researchers will be interested in different ways of studying not only the signs, but also the people, the producers of the signs and the passerby. […] others may wonder which meanings can be attributed to language, multimodal dimensions, design, placement or material aspects, as more semiotic problems (s. 16–18; wyróżnienie – A.G.).

Zebrany materiał (nazwy przedstawione w postaci cytatów wizualnych) nie podlega w obecnym studium analizie językowej lub innej wychodzącej poza zarys problematyki w przyjętej perspektywie. Okazane ilustracje służą przede wszystkim jako dowody potwierdzające występowanie jednostek nazewniczych w klasyfikacji obiektów, które przy pomocy takich jednostek są identyfikowane w KJ.

Podjęte rozważania prowadzą ponadto do uszczegółowienia definicji onomastycznej i interdyscyplinarnej KO, a tym samym relacji między KO i KJ. Istotą tej relacji pozostaje założenie, że KO kształtuje wraz z innymi elementami języka naturę i materię KJ.

Trudno nie zauważyć, że ekscerpcja ogólnodostępnego materiału onimicznego do analiz KO jako podzbioru KJ (KO ⊂ KJ) to praktyka powszechna i standardowa w badaniach LL, wręcz nieunikniona w metodologicznych procedurach ilustracyjnych, jeśli nie dotyczy miejsc i terenów nieobjętych jeszcze infrastrukturą, choć i w takich można napotkać elementy KO ⊂ KJ (zob. rys. 1)[2].

W przypadku większości rozpatrywanych przykładów obiektowo-onimicznych (kwalifikowalnych, zob. tab. 1) wystarczy skoncentrować się na niewielkim obszarze terytorialnym, aby ukazać ich zróżnicowanie i dostarczyć reprezentatywnych ilustracji, np. elementów KO zaobserwowanych w obrębie pojedynczego powiatu, gminy, miasta, wsi czy osiedla.

[2] O ile nie jest podawane inne źródło wykorzystanej fotografii, została ona wykonana przez autora.

Rys. 1. Miejsce po pochówku w lesie, pow. Skierniewice[3]

3. PROBLEMATYKA TERMINOLOGICZNO-KONCEPCYJNA

Termin KJ jest kalką angielskiego wyrażenia *Linguistic Landscape* (w skrócie LL), pojęcia zaproponowanego przez kanadyjskich humanistów Landry'ego i Bourhisa (1997), odnoszonego do występowania faktów językowych przedstawionych graficznie w przestrzeni fizycznej, wręcz „wpisanych" i stanowiących element tej przestrzeni. Spotyka się wśród nich krótkie teksty informacyjne (np. reklamowe, ostrzegające, instruujące), jednak zazwyczaj chodzi o dane onimiczne, jak pojedyncze lub zestawione z innymi nazwy geograficzne, osobowe, handlowe, instytucjonalne lub szersze przekazy dotyczące wskazywanych obiektów nazewniczych, zawierające w treści nazwy własne tych obiektów.

Trzeba zauważyć, że autorzy koncepcji próbowali określić, na czym mają polegać badania LL, przy czym zarówno oni, jak i wielu ekspertów zajmujących się dotąd analizowaniem KJ, z rzadka będących onomastami, nie dostrzegają bezpośredniego związku między KJ a KO[4]. A w istocie aspekt onimiczny (nazwy własne w obserwowanym KJ) dominuje w definicji LL autorów kanadyjskich, przywoływanej w wielu opracowaniach naukowych z zakresu studiów LL:

---

[3] Choć napis zawiera elementy o charakterze onimicznym, nie obejmuje tych, które jako dane osobowe mogłyby wywoływać spersonalizowany efekt pamiątkowy. Informacja wybita na metalowej tabliczce głosi: *Miejsce pierwszego spoczynku czterech żołnierzy 9 P.P. Wojskowego Korpusu Służby Bezpieczeństwa poległych 10 VIII 1943 w Retniowcu*.

[4] Ten termin ma odpowiedniki w innych językach, jednak ich definicja bądź odniesienie mogą się różnić w podstawie (onimy wizualizowane *vs* onimy wydobywane z zasobu mentalnego jednostek i społeczeństw): ang. *Onymic Landscape* (inaczej też *Onomastic Landscape*, zob. Ainiala, Vuolteenaho, 2006); niem. *Onymische Landschaft*; fr. *paysage onymic* (lub *paysage onomastique*); wł. *paesaggio onimico* (lub *paesaggio onomastico*); hiszp. *paisaje onímico*; słowc. *onymická krajina*; ros. *онимический ландшафт* (lub *онимический пейзаж*). W języku angielskim spotyka się także ekwiwalent *namescape* (Pohl, 2016, s. 183, 188; por. Tent, 2021), stanowiący neologizm trudniej przetłumaczalny na inne języki, ale stosunkowo przejrzysty jako termin międzynarodowy nienacechowany metaforycznie, bardziej specjalistyczny niż LL (por. też dalej *cityscape*, *brandscape*).

> The language of road signs, advertising billboards, street names, place names, commercial shop signs, and public signs on government buildings combines to form the linguistic landscape of a given territory, region, or urban agglomeration. […] It is useful to distinguish between private signs and government signs. Private signs include commercial signs on storefronts and business institutions (e.g., retail stores and banks), commercial advertising on billboards, and advertising signs displayed in public transport and on private vehicles. Government signs refer to public signs used by national, regional or municipal governments in the following domains: road signs, place names, street names, and inscriptions on government buildings including ministries, hospitals, universities, town halls, schools, metro stations, and public parks (Landry, Bourhis, 1997, s. 25–26)[5].

W polskiej tradycji onomastycznej koncept KO zbiega się domyślnie z pojęciem *krajobrazu nazewniczego* w przestrzeni miejskiej, obydwa więc mogą być rozumiane jako „swoiste «systemy» nazewnicze miasta" lub wprost „miejskie krajobrazy nazewnicze" (Mrózek, 2010, s. 51) bądź odpowiednio zbiory diachroniczne lub synchroniczne nazw typologicznie określane jako *nazewnictwo miejskie*/*urbanonimia* (np. Bieńkowska, Umińska-Tytoń, 2012; Bieńkowska, Umińska-Tytoń, 2019; Myszka, 2016; por. Siwiec, 2012, s. 34); *nazewnictwo geograficzne*/*toponimia* (np. NGŚ; Zagórski, 2008); *nazewnictwo osobowe*/*antroponimia* (np. Citko, 2001; Wolnicz-Pawłowska, 1996).

Tego rodzaju użycie terminu KO ma charakter figuratywny, o ile przyjmiemy, że słowo „krajobraz" przywołuje przede wszystkim skojarzenia z przestrzenią naturalną postrzeganą wizualnie, a tym samym sugeruje systematyzację nazw własnych w środowisku fizycznym, społecznym, komercyjnym itd. Może to tymczasem być również ujęcie bardziej kulturowe i metaforyczne, niekiedy nawet tekstowe, powiązane z zastosowaniem i wymiarem literackim nazw własnych (zob. np. Sobanski, 1998; Van Dalen-Oskam, 2006; Graf, 2006).

Ważnym tropem genetycznym w rozumieniu pojęcia jest także włączanie KO do ogólnej sfery przedstawieniowo-kreatywnej, która komunikuje zarówno przy pomocy języka, jak i obrazu. Bieńkowska i Umińska-Tytoń nazywają ten wymiar „grafosferą". Autorki wyjaśniają:

> Grafosfera to zbiór wszelkich napisów, rysunków i znaków graficznych eksponowanych w publicznej przestrzeni miasta. Składają się na nią przejawy działalności wielu podmiotów: administracji, przedsiębiorstw, instytucji różnego typu, innych mniej lub bardziej zorganizowanych grup bądź jednostek. W związku z tym w przestrzeni miejskiej da się wydzielić dwa zasadnicze typy inskrypcji: inskrypcje o charakterze oficjalnym oraz napisy nieoficjalne (Bieńkowska, Umińska-Tytoń, 2019, s. 75).

---

[5] Ten fragment przedstawia pierwszą i podstawową definicję LL, chociaż wyodrębniony obszar badawczy nie znalazł jakiejś szczególnej kontynuacji u autorów cytowanej pracy. Zainspirował natomiast rzeszę naukowców z całego świata. W obszarze polskim i państw ościennych odnoszą się doń m.in. Góral (2011, s. 42–44), Gałkowski (2020, s. 5), Bauko (2021, s. 125), Krško (2022, s. 288) Geben (2022, s. 2) i Zarębski (2022, s. 6–7).

Występowanie inskrypcji nieoficjalnych (np. w postaci *napisów muralnych*, s. 76) bywa wyrazem ekspresji, która „zasila" wartość komunikacyjno-proprialną zastosowanych w aktach grafosfery onimów, jak imię, przezwisko, nazwa klubu sportowego, dzielnicy itp. Ta wartość automatycznie jest przenoszona na nazywany obiekt (zob. rys. 2).

Rys. 2. Napis muralny z nieoficjalnym urbanonimem Lumumbowo (osiedle studenckie przy ul. Lumumby w Łodzi)[6]

Napisy przedstawiające oficjalne i nieoficjalne onimy bez wątpienia stanowią jeden z podtypów KO i można by im poświęcić osobne badanie, klasyfikując je w zależności od rodzaju wykorzystanego proprium lub formy odonimicznej, efektu pragmatycznego (perlokucyjnego), jaki zamierza się osiągnąć graficznie utrwalonym aktem słownym, oraz miejsca i sposobu prezentacji zapisu w KJ przestrzeni publicznej (zob. rys. 3).

Rys. 3. Obcesowe i podszyte agresją slogany antykibiców klubu piłkarskiego RTS Widzew Łódź[7]

[6] W łódzkim slangu studenckim ukuto skrót onimu *Lumumbowo* (*ul. Lumumby*) w mianownikowej postaci *Lumby* (wynik dezintegracji nazwiska *Lumumba* w dopełniaczu). Używa się także formy *Lumpy* jako alternatywnego wariantu tego pseudotoponimu (przekierowanie semantyczne na apelatyw *lump*). Więcej zob. Groblińska, 2020, s. 72.

[7] Źródło: https://www.facebook.com/Golaszewski.Lodz (dostęp: 12.09.2024). Zob. także Groblińska, 2020, s. 124.

Warto zauważyć, że „aktem słownym” w tym wypadku może być nawet samodzielna nazwa, np. nieoficjalny urbonim, szczególnie jeśli implikuje określone asocjacje, interpretowane na poziomie wewnątrz- lub interjęzykowym (zob. rys. 4; gra słów i fonetycznego *qui pro quo* między nazwą miasta *Wrocław* a ang. *love* ‘miłość/kochać/lubić’), nie przestając identyfikować miejsca, lub urbonim włączony we frazę z dekodyfikowalnym elementem ikonicznym (zob. rys. 5; slogan bazujący na modelu w języku angielskim *I love Hel* ‘Kocham Hel’).

Rys. 4. Wroclove (promocyjno-reklamowa kontaminacja hybrydowa)[8]

Rys. 5. *Ławeczka przy „dzikiej plaży”* przy Górze Szwedów w Helu-Borze

Z językoznawczego punktu widzenia, a zwłaszcza socjolingwistycznego, szczególną wartość dodaną stanowią napisy przedstawiające nazwy nieoficjalne, zakodowane, włączane w przemawiające hasła itd. Dostarczają one cennego materiału do analizy rejestrów języka, m.in. jednostek charakterystycznych dla slangów młodzieżowych lub komunikatów wiązanych z konkretnymi zdarzeniami historii, zwykle nieodległej, ale także dalszej. Takie napisy pełnią funkcję utrwalonych dowodów wystąpień onimicznych w określonych odmianach języka — socjolektach, a niekiedy też idiolektach — często w postaci okazjonalizmów kodujących wyraźny zabieg pragmatyczno-komunikacyjny. Nierzadko są to również neoformacje, które przyjmują funkcję markonimów (zob. rys. 6).

[8] Fantazyjny zapis graficzny *Wroclove* stał się nieformalnym logo („logatomem”) Wrocławia. Jest wykorzystywany w oficjalnych materiałach promocyjnych miasta, ale także w funkcji *brandu* na wielu produktach (jak torba z rys. 4), materiałach informacyjnych, turystycznych itd.

Rys. 6. Szyld pizzerii „Piwnizza” w Warce
(źródło: https://www.facebook.com/warkapiwnizza)

Najbardziej rozpoznawalnym społecznie i systematycznie uchwytnym podtypem KO są jednak inskrypcje o charakterze oficjalnym, mimo że na tle materiału nieoficjalnego i kreatywnego mogą wydawać się mniej atrakcyjne. Cechuje je zazwyczaj komunikacyjna neutralność. Stanowią same w sobie obiekt „krajobrazowego” odniesienia, zarówno jako samodzielnie użyte jednostki słowne, jak i w towarzystwie określonych glos. Do oficjalnego podtypu KO zaliczamy ponadto formy graficzne zapisane i okazane w sposób trwały w czasie i przestrzeni, okresowy lub mobilny, w miejscu lub na obiekcie, z którym wykazują związek kulturowy (w tym napisy na torbach, ubraniach, akcesoriach).

Jako jednostki samodzielne, onimy oficjalne wyeksponowane graficznie w KO powinny spełniać standardy zapewniające ich czytelność i niezakłócony odbiór (np. nazwy miejscowości, dzielnic, ulic umieszczane na znakach drogowych; zob. tab. 1, wersy 2–6). Niemniej także w tej kategorii spotyka się liczne odstępstwa, wynikające zarówno z lokalnych uregulowań prawnych lub społecznych, jak i z indywidualnych, często kreatywnych decyzji nadawców inskrypcji na danym nośniku. Na przykład, choć już rzadziej, wciąż istnieją miejsca, gdzie na tablicach z nazwami ulic podaje się krótkie przypisy objaśniające hodonimizowane antroponimy (zob. rys. 7). Podobnie funkcjonują slogany, treści uzupełniające, charakterystyczne i wizerunkowe, które towarzyszą urbonimom lub ruronimom w KO ⊂ KJ (zob. rys. 8).

Rys. 7. Przykład dawniejszego wzoru tablic (tzw. „kremówek”)
z nazwami ulic w aglomeracji łódzkiej

Rys. 8. Filar powitalny na granicy Skierniewic informujący o znanej powszechnie działalności jednostek naukowych i instytucji w mieście („Stolica Nauk Ogrodniczych/Capital of the Agricultural Sciences")

Do informacji uzupełniających, a nierzadko obligatoryjnych w kompozycji napisu onimicznego — zgodnej z lokalnymi uregulowaniami — należy zaliczyć podanie alternatywnego odpowiednika, np. w drugim języku urzędowym lub powszechnie używanym w danym regionie (zob. rys. 9).

Rys. 9. Dwujęzyczne (polsko-kaszubskie) nazwy ulic w Jastarni

4. KIERUNKI BADAŃ KO ⊂ KJ

Kwestia dwujęzyczności lub wielojęzyczności to często podejmowane zagadnienie, czasami traktowane nawet jako podstawowe w studiach nad KJ. Łączy się z niezmiennie aktualną kwestią kontaktów językowych jako globalnego zjawiska komunikacyjnego, które jest rozpatrywane w kontekście językoznawczym, ale też psychologicznym, prawno-politycznym[9] itd. Zainteresowanie tym nurtem skłania do aktywowania interdyscyplinarności, np. w dyskursie socjolingwistycznym, w którym jest omawiana problematyka widoczności języków mniejszościowych w przestrzeni publicznej (Gorter, Cenoz, 2024, s. 174–205).

Różnorodność i heterogeniczność językowa elementów występujących w KJ doczekała się omówienia w specjalnych wydaniach czasopisma *International Journal of Multilingualism* (zob. Gorter, 2006b)[10] i wielu publikowanych od początku XXI wieku opracowań poświęconych charakterystyce językowo-komunikacyjnej KJ, tym samym KO, powiązanych z wyodrębniającymi się nurtami w badaniach LL, jak już wspomniane studia nad urbanonimami w pejzażu miejskim (ang. *cityscape*)[11].

Inne pola zainteresowań, w szczególności odnoszone do sfery onimicznej, to np. multimodalność dyskursywna onimii w LL (Sandst, Syrjälä, 2020); wielojęzyczność terenów pogranicza (Bauko, 2019; Karmowska, 2019); koncepcja logosfery lub *brandscape'u* (nazwy handlowe w przestrzeni publicznej; np. Krško, 2022); perspektywa dialektologiczna, podlegająca analizie w obszarach o dużym udziale dialektów w komunikacji, np. na terenie Włoch (Scaglione, 2017); rejestr oficjalny i nieoficjalny KO ⊂ KJ (Bauko, 2021).

---

[9] Badacze dostrzegają także problemy i zagrożenia oraz ścieranie się interesów i akty dyskryminacji, jakie mogą wynikać z ekspozycji języków w LL. Barni i Vedovelli (2012) piszą: „[…] linguistic landscapes are perceived as the most powerful indicator of diversity in a specific area and, for this reason, they are used by policy makers as an arena for political decisions. Linguistic landscape is also the most perceivable sign of diversity for passersby, so that the Babel of languages and alphabets on display in certain areas, in particular those where immigrant communities are present, immediately perturbs passers-by. Thus, in order to reassure people, the Babel of languages and alphabets must be mitigated, covered or hidden, and decisions are taken by policy makers to do this" (s. 28).

[10] W tym samym roku ukazała się pionierska dla studiów nad LL praca Gortera (2006a), który pisze także wstęp do pierwszego wydania *International Journal of Multilingualism* (Gortrer, 2006b). Dosłownie rozumianym studiom nad LL jest również poświęcone czasopismo *Linguistic Landscape*, wychodzące jako kwartalnik od 2015 pod redakcją E. Shohamy, jednej z założycielek międzynarodowej szkoły LL (z wyróżniającymi się ośrodkami w Hiszpanii/Kraju Basków, zob. np. Gorter, 2006a; Gorter, Cenoz, 2024; Izraelu, np. Ben-Rafael, Shohamy, 1998; we Włoszech, np. Barni, Vedovelli, 2012; Barni, Bagna, 2015, 2019).

[11] Tu ujęcia synchroniczne, np. Tan, 2013; David, 2019; oraz diachroniczne, np. Pavlenko, 2010; Jesenská, Krško, 2023. Dodatkowa bibliografia z tego zakresu w: Gorter, 2013 oraz Gorter, Cenoz, 2024. Zob. także Puzey, 2016.

Dodać należy, że studia nad LL przesuwają się także na materiał źródłowy dostępny („widoczny") na nośnikach multimedialnych i informatycznych, jak telewizja czy Internet. Tym materiałom nadano kod VLL (*Virtual Linguistic Landscape*). VLL również wykazuje znaczny udział jednostek onimicznych. Wirtualne KJ zawierają elementy komunikacyjno-identyfikacyjne jednoznacznie odczytywane przez nauki o nazwach własnych (onimia osadzona w określonym dyskursie i „utekstowiona"). Klucz onomastyczny, podobnie jak w przypadku „klasycznych" KJ, może okazać się pomocny i niezbędny w systematyzacji danych obserwowanych jako składowe komunikacji w multimedialnej cyberprzestrzeni (kombinacja tekstu i obrazu, niekiedy alternatywna forma odsłuchowa bądź graficzna dla odbiorcy z problemem widzenia lub słyszenia).

> LLs describe the languages that define public spaces. Analogous to the physical LL, the virtual LL serves to delineate the linguistic community and to mark language status in expressed power relations among the coexisting linguistic choices in the cyberspace community. The VLL describes the linguistic cyberscape just as the LL describes the linguistic cityscape. In this way, the VLL functions as an identity marker, providing choice in textual access and expression. Typical markers of LL in cityscapes, such as public signs, delineating such information as street names, parking options, and public transport stops as well as commercial signs identifying shops, are relatively stable over time (Ivković, Lotherington, 2009, s. 19).

Zarówno w LL, jak i VLL występują podobne lub te same obiekty, których nazwy (jako jednostki onimiczne lub odonimiczne) widoczne i czytelne są dla użytkownika, również nieznającego języka, w jakim nazwy obiektów powstały.

5. KLASYFIKACJA OBIEKTÓW NAZEWNICZYCH W KO ⊂ KJ

W uzupełnieniu podjętej dyskusji przedstawiona zostaje w poniższej tabeli propozycja klasyfikacji ekspozycyjnej faktów onomastycznych w KO ⊂ KJ. Choć ta klasyfikacja nie rości sobie prawa do wyczerpującego ujęcia zjawiska, to uwzględnia liczne obiekty nazewnicze oraz przyporządkowane im przekazy onimiczne (napisy umieszczone trwale lub tymczasowo na fizycznych nośnikach; niekiedy też nośnikach mobilnych, zob. np. Gałkowski, 2021), za pomocą których te obiekty są identyfikowane lub opisywane w przestrzeni publicznej. Mamy tu do czynienia z próbą (inter)semiotycznego uporządkowania kombinacji graficzno-ikonicznych obecnych w informacjach materializujących się jako „przedmioty" w tej przestrzeni.

W pierwszej części klasyfikacji posłużono się polską nomenklaturą znaku informacyjnego na drodze, jednak nie wszystkie ilustrowane i możliwe przypadki muszą jej podlegać (por. Jordan, 2009). Wiele zapisów graficznych obserwowanych w polskiej przestrzeni fizycznej powstaje w wyniku zastosowania zindywidualizowanych modeli przemysłowych, np. w pracowniach reklamy lub zakładach realizujących zamówienia architektoniczne, urbanistyczne, infrastrukturalne.

Tab. 1. Rodzaje obiektów nazewniczych w KO ⊂ KJ (oprac. własne).

Obiekty onimiczne [typ występujących onimów]	**Forma materialna ekspozycji**	**Przykładowe wizualizacje fizyczne**
państwo/kraj [choronimy]	znak drogowy graniczny kat. F-1, F-2, F-2a[12]: oznaczenia granicy państwa	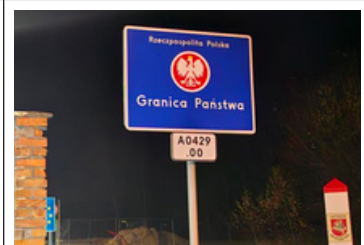
województwo, powiat, gmina [toponimy; nazwy syntagmatyczne jednostek administracyjnych]	znak drogowy typu F-3 z oznaczeniem granicy obszaru administracyjnego; napis w formie szyldu lub w postaci konstrukcji	

[12] Wskazywane tu kategorie znaków uzupełniających typu F oraz kierunkowych typu E odnoszą się do obowiązujących wzorców, opisanych w *Rozporządzeniu w sprawie znaków i sygnałów drogowych*, Dz.U. z 2019 r. poz. 2310.

Tab. 1 cd.

miejscowość [nazwy miejscowe: urbonimy i ruronimy]	znaki drogowe z nazwą miejscowości typu E (np. kierunkowy E-13; szlaku drogowego E-14 i E-14a; wjazdu i wyjazdu z miejscowości E-17a i E-18a);	
	znaki przeddrogowskazowe E-1 do E-4; tablice węzłów drogowych na autostradach E-20; tablice turystyczne; napisy na budynkach dworców, na peronach, przystankach autobusowych, tabliczkach adresowych itp.	

Tab. 1 cd.

części miejscowości, np. dzielnice miast, osiedla, kolonie wsi [nazwy miejscowe typu urbanonimicznego]	znak drogowy/kierunkowy E-5; znak wjazdu do dzielnicy/osiedla E-21; znaki informacyjne, modelowane indywidualnie	
rzeki i inne akweny; masywy górskie; inne tereny o specjalnych walorach fizyczno-topograficznych/krajobrazowych [hydronimy; oronimy; makro- i mikrotoponimy)	znaki drogowo-informacyjne typu F-4, stawiane np. przy wjeździe na most; tablice z nazwą akwenu, np. kanału, zalewu, jeziora; tablice z nazwami gór, wzgórz, wzniesień itp.	

Tab. 1 cd.

ulice, drogi, autostrady, place, skwery, skrzyżowania, ronda; ścieżki, trasy itp. [urbanonimy: hodonimy; plateonimy]	standaryzowane w formie znaki drogowe, szyldy z nazwami ulic, tablice na budynkach i innych obiektach w miejscowości; napisy nanoszone na powierzchnie ścian, billboardy, plakaty itd.; znaki kierunkowe z oznaczeniem rodzaju szlaku	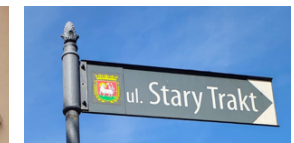 Szyldy pochodzące odpowiednio z: Mielnika, Kuźnicy, Chałup i Poznania
obiekty turystyczne; atrakcje turystyczne; zabytki; miejsca historyczne i upamiętniające (np. bitwy i zbrodnie); cmentarze; pomniki; obiekty/miejsca praktyk religijnych (np. kościoły, klasztory); źródła i studnie [chrematonimy, interpretowane często jako toponimy: chrematoponimy]	znaki drogowe kierunkowe na szlaku samochodowym typu E-22b; znaki informacyjne o obiektach turystycznych E-22c; znaki szlaków turystycznych E-22a; drogowskazy do muzeów oraz zabytków kultury i przyrody E-9, E-10, E-11	

Tab. 1 cd.

instytucje pożytku publicznego, jak przedszkola, szkoły, uczelnie, biblioteki, placówki opieki medycznej, urzędy, obiekty sportowe, kina, teatry, muzea, miejsca zabawy i rekreacji itp. [chrematonimy; urbanonimy; instytucjonimy]	tablice informacyjne; szyldy umieszczone na fasadach, zwykle w okolicy wejścia; neony naścienne, boczne lub instalowane na dachu; konstrukcje przestrzenne	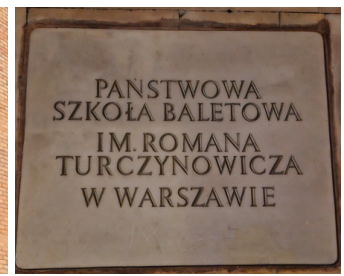
obiekty w infrastrukturze miast i wsi, jak przystanki, dworce, parkingi, place targowe, parki, ogrody, lokale gastronomiczne, sklepy, punkty usługowe,	tablice frontowe informacyjno-identyfikacyjne; banery;	

Tab. 1 cd.

zakłady przemysłowe, hotele, budynki jednorodzinne, rezydencjalne, kamienice, stacje radiowe i telewizyjne, pojazdy firmowe [chrematonimy; chrematoponimy; firmonimy/markonimy; urbanonimy]	napisy naniesione bezpośrednio na fasady; znaki kierunkowe; konstrukcje z nazwami, np. w postaci neonów, niekiedy ruchomych; szyldy i tablice kierunkowe; potykacze; reklamy na samochodach	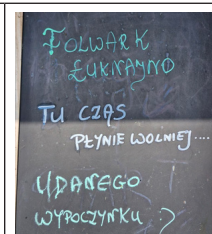 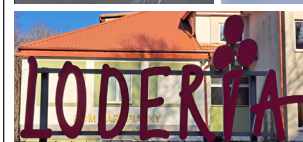
środki komunikacji wraz z ich oznaczeniami, np. nazwy marek i modeli samochodów, zindywidualizowane nazwy i kody pojazdów komunikacji miejskiej i pozamiejskiej, łodzi w portach itd. [chrematonimy; firmonimy; porejonimy]	napisy na maskach samochodów i innych środków lokomocji; plakietki; etykietki; tablice rejestracyjne, standardowe lub zindywidualizowane; ekrany z wyświetlaną informacją zintegrowane z pojazdem (np. nazwą linii autobusowej), reklamy/napisy na pojazdach	

Tab. 1 cd.

sale, aule, gabinety, biura [chrematonimy; instytucjonimy]	tabliczki informacyjno-identyfikacyjne ze specjalnymi dedykacjami lub nazwami symbolicznymi bądź kodowanymi	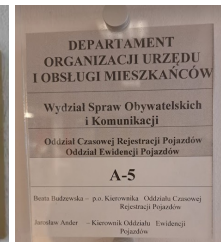
działania finansowane ze środków programów strukturalnych krajowych i europejskich; wydarzenia; dzieła sztuki w galeriach i muzeach; różne obiekty muzealne [chrematonimy; ideonimy]	tablice informacyjne, billboardy, etykiety, przywieszki; symboliczne lub frazowe nazwy identyfikacyjne, np. nazwy na plakatach, banerach, proporcach z tytułem obiektu, działania, wydarzenia; opisy eksponatów muzealnych; roll-upy	
działania kulturalne, społeczne, rozrywkowe, sportowe, rekreacyjne, okazjonalne, polityczne [chrematonimy ideacyjne i społecznościowe; ideonimy; socjoideonimy]	obwieszczenia o wydarzeniach kulturalnych, jak festiwale, konkursy, uroczystości świeckie i religijne; tablice z reklamami społecznymi; obwieszczenia; banery; transparenty; roll-upy	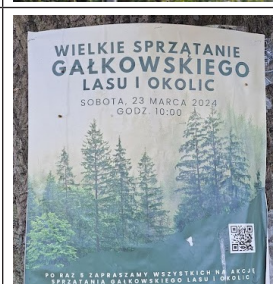

Tab. 1 cd.

konfekcje produktów spożywczych, chemicznych, tekstylnych itd.; urządzenia z widocznymi nazwami handlowymi [chrematonimy marketingowe; markonimy; nazwy handlowe]	konfekcje/opakowania; metki na ubraniach; inne przedmioty z nadrukami graficznymi; ulotki; gadżety itp.	
osoby żyjące i nieżyjące; postaci kultu religijnego [antroponimy indywidualne: idionimy; antroponimy kolektywne; hagionimy]	napisy z danymi osobowymi typu imię i nazwisko, np. inskrypcje nagrobne; epitafia; napisy na pomnikach, obrazach, statuach (np. postaci świętych, historyczne); tablicach informacyjno-upamiętniających lub dedykacyjnych; tabliczkach personalnych przy gabinetach; szyldach informacyjnych instytucji, przedsiębiorstw itd.	

Tab. 1 cd.

wyjątkowe obiekty naturalne, jak okazy drzew pomnikowych, roślin ozdobnych [fitonimy; dendronimy]	tabliczki z nazwami egzemplarzy roślin (np. drzew pomników przyrody, krzewów w ogrodach różanych)	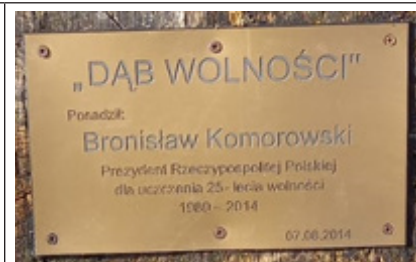
zwierzęta udomowione oraz żyjące w gospodarstwach, stadninach, schroniskach, ogrodach zoologicznych [zoonimy: kynonimy, hipponimy itd.]	tabliczki z imionami zwierząt (np. przy stanowisku konia w stajni)[13]	

[13] Załączone zdjęcie przedstawia oznaczenia z imionami jednego z najlepszych koni zaprzęgowych w świecie oraz innych ogierów ze stada w Książu powiązanych w jego rodowodzie (autorka zdjęcia: A. Makowska).

6. PODSUMOWANIE

Klasyfikacja ujęta w tab. 1 jest próbą usystematyzowania form (obiektów) przedstawiających realne i potencjalne elementy KO w obrębie KJ. Jest to zestawienie o charakterze porządkującym, które — w przeciwieństwie do dotychczasowych, często cząstkowych i nieskorelowanych systematyzacji — obejmuje szerokie spektrum zjawisk onimicznych występujących na terenie Polski, ale w zasadzie właściwych dla każdego obszaru językowo-kulturowego. Stanowi ono propozycję typologizacji, która otwiera nowe perspektywy badawcze dla analizy zróżnicowanych sposobów eksponowania nazw własnych w przestrzeni publicznej (KO ⊂ KJ).

Wydaje się zasadne postulowanie dalszego pogłębiania i uszczegóławiania tej klasyfikacji, szczególnie o zjawiska dotąd marginalizowane lub trudne do uchwycenia w modelach opisu, takie jak onimy funkcjonujące w różnych funkcjach chrematonomastycznych w „mobilnym" KJ. Mowa tu np. o nazwach instytucji, miejscowości, grup społecznych, osób i idei pojawiających się na transparentach i banerach noszonych w czasie pochodów, demonstracji, pielgrzymek, a także o nazwach-identyfikatorach eksponowanych na odzieży, środkach transportu, przedmiotach osobistych itp., czyli tam, gdzie urzeczowiony komponent onimiczny zyskuje charakter ruchomego i tymczasowego „napisu" współtworzącego dynamiczny i fizyczny wymiar KJ.

Jeszcze raz należy podkreślić, że mamy tu do czynienia ze zjawiskiem wielopłaszczyznowym, ujawniającym się i możliwym do rozpatrywania zarówno na gruncie językoznawczo-kulturowym, onomastycznym, (inter)semiotycznym, jak i dyskursywno-tekstowym.

Przedmiotem obserwacji pozostaje w każdym rozpatrywanym przypadku materialny nośnik eksponujący nazwę obiektu jako „fizyczne znamię" obiektu nazewniczego. Pierwszym znakiem, który jest dostrzegany, są istotnie zapisane na nim onimy, same w sobie traktowane wówczas jako rzeczy. Należy jednak pamiętać, że kategoryzacja obiektu jako takiego przebiega zazwyczaj bez oznaczenia onimicznego lub w ogóle językowego, pozostając czytelna w procesie percepcyjnym (interpretacyjnym). Wykracza to już jednak poza obszar rozważań onomastycznych, stanowiąc przedmiot interdyscyplinarnych studiów nad KO ⊂ KJ.

W kontekście interdyscyplinarnym i aplikacyjnym zwraca uwagę charakterystyczna cecha analizowanych zjawisk. Materialny nośnik nazwy często bezpośrednio wskazuje na obiekt, którego dotyczy — znajduje się na jego terenie, stanowi jego część, a nierzadko go warunkuje lub współtworzy. Ta relacja ma charakter złożony i wynika z kulturowych oraz cywilizacyjnych mechanizmów porządkowania przestrzeni i rzeczywistości. W niektórych przypadkach przybiera ona wymiar ekscesywny, prowadząc do nadmiaru informacji i zaburzenia

przejrzystości przekazu, zwłaszcza tam, gdzie na jednym poziomie percepcyjnym współwystępuje wiele nawarstwiających się komunikatów (jak w przypadku reklam, szyldów i oznaczeń lokali miejskich). W odpowiedzi na ten chaos coraz częściej stosuje się strategie tzw. wizualnego porządkowania: eliminację kolorystycznej pstrokacizny, ujednolicanie grafiki, materiałów i form przestrzennych oraz ograniczenie treści tekstowych do niezbędnego minimum.

Można na zakończenie stwierdzić, że świat potrafi istnieć zarówno bez onimów identyfikujących jego obiekty, jak i bez materialnych nośników służących do ekspozycji nazw oraz innych faktów językowych. Abstrahując, istniałby również bez samego języka, choć trudno sobie wyobrazić, w jaki sposób rzeczywistość byłaby wówczas opisywana, wskazywana czy kategoryzowana przez człowieka poza postrzeganiem zmysłowym. Onimia w systemie językowo-kulturowym pełni funkcję ułatwiającą identyfikację i ewidentnie praktyczną: systematyzuje przestrzeń i jej elementy w świadomości użytkowników języka oraz obserwatorów świata, zwłaszcza gdy występuje w formie utrwalonej graficznie, jak ma to miejsce w KO wpisanych w szerszy kontekst — KJ.

KJ (LL) stanowi stosunkowo otwarte i dynamiczne pole badawcze, również, a może przede wszystkim, dla onomastyki, która nie powinna pomijać tego wymiaru w swych zastosowaniach i interpretacjach. Propozycja wyodrębnienia relacji KO ⊂ KJ może znaleźć uzasadnienie w rozległym spektrum badań nad współczesnymi i historycznymi formami KJ (zarówno w rozumieniu fizycznym, jak i wirtualnym czy mentalnym).

LITERATURA

Ainiala, T., Vuolteenaho, J. (2006). How to study urban onomastic landscape? *Acta onomastica*, *47*, 58–63.

Barni, M., Bagna, C. (2010). Linguistic Landscape and Language Vitality. W: E. Shohamy i in. (red.), *Linguistic Landscape in The City* (s. 3–18). Clevedon: Multilingual Matters.

Barni, M., Bagna, C. (2015). The critical turn in LL. New methodologies and new items in LL. *Linguistic Landscape*, *1*(1/2), 6–18. https://doi.org/10.1075/LL.1.1-2.01BAR

Barni, M., Vedovelli, M. (2013). Linguistic Landscapes and Language Policies. W: Ch. Hélot i in. (red.), *Linguistic Landscapes, Multilingualism and Social Change* (s. 27–38). Frankfurt am Main: Peter Lang.

Bauko, J. (2019). Propriálno-semiotický obraz bilingválnych obcí Slovenska [The proprial-semiotic image of bilingual communities in Slovakia]. W: A. Chomová, J. Krško, I. Valentová (red.), *Konvergencie a divergencie v propriálnej sfére. 20. slovenská onomastická konferencia* (s. 138–148). Bratislava: Veda.

Bauko, J. (2021). Úradné a neúradné vlastné mená v bilingválnej onymickej krajine [Official and unofficial proper names in a bilingual onymic landscape]. *Jazykovedný časopis*, *72*(1), 124–141. https://doi.org/10.2478/jazcas-2021-0018

Ben-Rafael, E., Shohamy, E. (1998). *Linguistic Landscape and Multiculturalism: The Case of Israel*. Tel Aviv: Tel Aviv University.

Bieńkowska, D., Umińska-Tytoń, E. (2012). *Nazewnictwo miejskie Łodzi* [The urban naming of Łódź]. Łódź: Wydawnictwo UŁ.

Bieńkowska, D., Umińska-Tytoń, E. (2019). *Miasto w polskich badaniach lingwistycznych* [The city in Polish linguistic research]. Łódź: Wydawnictwo UŁ.

Borowiak, P. (2021). *Polskie i bułgarskie firmonimy w perspektywie komunikacyjno-wizualnej* [Polish and Bulgarian firmonyms in a communicative-visual perspective]. Poznań: Wydawnictwo UAM.

Cenoz, J., Gorter, D. (2006). Linguistic Landscape and Minority Languages. *International Journal of Multilingualism*, *3*(1), 67–80. https://doi.org/10.1080/14790710608668386

Citko, L. (2001). *Nazewnictwo osobowe północnego Podlasia w XVI w.* [Personal names of northern Podlasie in the 16th century]. Białystok: Wydawnictwo UwB.

David, J. (2019). Delimitative function of place names in the linguistic landscape — as illustrated with examples from the cities of Prague and Ostrava (Czech Republic). *Linguistica*, *67*(1), 5–14. https://doi.org/10.5817/LB2019-1-1

Gałkowski, A. (2020). Feminine urbanonymy in Polish and Italian linguistic landscapes. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, *V*(1), 2–53. https://lartis.sk/wp-content/uploads/2020/06/Galkowski_Issue-1_2020.pdf

Gałkowski, A. (2021). Indywidualne oznaczenia rejestracyjne pojazdów w Polsce — przypadek z pogranicza proprialności i apelatywności [Individual vehicle registration markings in Poland: a case on the borderline of propriality and appellativity]. *Prace Językoznawcze*, *23*(4), 107–122. https://doi.org/10.31648/pj.7041.

Geben, K. (2022). Język polski w krajobrazie językowym Wilna [Polish language in the linguistic landscape of Vilnius]. *Acta Baltico-Slavica*, *46*, 2867. http://doi.org/10.11649/abs.2867

Gorter, D. (2006a). *Linguistic landscape. A New Approach to Multilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters.

Gorter, D. (2006b). Introduction: The Study of the Linguistic Landscape as a New Approach to Multilingualism. *International Journal of Multilingualism*, *3*(1), 1–6. https://doi.org/10.1080/14790710608668382

Gorter, D. (2013). Linguistic Landscapes in a Multilingual World. *Annual Review of Applied Linguistics*, *33*, 190–212. doi:10.1017/S0267190513000020

Gorter, D., Cenoz, J. (2024). *A panorama of linguistic landscape studies*. Bristol: Multilingual Matters.

Góral, B. (2011). Czym jest pejzaż językowy (*linguistic landscape*)? [What is the Linguistic Landscape?]. *Investigationes Linguisticae*, *24*, 41–60. https://doi.org/10.14746/il.2011.24.3

Graf, M. (2006). *Onomastyka na usługach socrealizmu: antroponimia w literaturze lat 1949–1955* [Onomastics at the service of socialist realism: anthroponymy in literature between 1949 and 1955]. Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe.

Groblińska, J. (2020). *Nieoficjalne nazewnictwo miejskie Łodzi. Słownik* [Unofficial urban naming of Łódź. A dictionary]. Łódź: Wydawnictwo UŁ.

Ivković, D., Lotherington, H. (2009). Multilingualism in cyberspace: conceptualising the virtual linguistic landscape. *International Journal of Multilingualism*, *6*(1), 17–36. https://doi.org/10.1080/14790710802582436

Jaworski, A., Thurlow, C. (red.). (2010). *Semiotic landscapes: Language, image, space*. London, UK: Bloomsbury Publishing.

Jordan, P. (2009). Use of Place Names on Road Signposts. Examples of Practice in Central Europe. W: W. Ahrens i in. (red.), *Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact* (s. 551–565). Toronto: York University. http://hdl.handle.net/10315/3992

Jesenská, P., Krško, J. (2023). Reflection of Social and Political Changes in the Linguistic Landscape: Demonstrated by Examples from Banská Bystrica. W: U. Bijak, P. Swoboda, J. Walkowiak (red.), *Onomastics in Interaction With Other Branches of Volume 1. Keynote Lectures. Toponomastics* (s. 215–235). Krakow: Jagellonian University. https://doi.org/10.4467/K7501.45/22.23.18059

Karmowska, A. (2019). Krajobraz językowy polsko-czeskiego pogranicza jako przestrzeń dyskursu wielojęzyczności — analiza tablic informacyjnych z sektora publicznego [The Linguistic Landscape of the Polish-Czech borderland as a space of multilingual discourse: An analysis of public sector information boards]. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica*, *53*, 55–66. https://doi.org/10.18778/0208-6077.53.05

Krško, J. (2022). Logonyms as a part of the linguistic landscape. *Onomastica*, *66*, 287–298. https://doi.org/10.17651/ONOMAST.66.19

Landry, R., Bourhis, R.Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, *16*(1), 23–49.

Mrózek, R. (2010). *Miejski krajobraz nazewniczy Cieszyna w perspektywie diachronicznej* [The urban onymic landscape of Cieszyn from a diachronic perspective]. Katowice: Wydawnictwo UŚ.

Myszka, A. 2016. *Urbanonimia Rzeszowa: językowo-kulturowy obraz miasta* [Urbanonymy of Rzeszów: A linguistic and cultural image of the city]. Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski.

NGŚ = Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju. (2004–2010). *Nazewnictwo geograficzne świata* [Geographical naming of the world] (z. 1–12). Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Pohl, H.-D. (2016). Slovenian place names in Carinthia. *Onomàstica*, *2*, 183–193. https://raco.cat/index.php/Onomastica/article/view/369733

Pavlenko, A. (2010). Linguistic Landscape of Kyiv, Ukraine: A Diachronic Study. W: E. Shohamy i in. (red.), *Linguistic Landscape in The City* (s. 133–150). Clevedon: Multilingual Matters.

Pawłowski, A. (2019). Pejzaż językowy Polski współczesnej: Polszczyzna, języki obce, języki mniejszościowe [The linguistic landscape of today's Poland: Polish, foreign languages, minority languages]. *Poradnik Językowy*, *767*(8), 7–27. https://doi.org/10.33896/PorJ.2019.8.1

Puzey, G. (2016). Linguistic Landscapes. W: C. Hough (red.), *The Oxford Handbook of Names and Naming* (s. 395–411). Oxford: Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199656431.013.16

Sandst, L., Syrjälä, V. (2020). Proper names in the Linguistic Landscape: theoretical challenges in a multimodal discourse. W: M. Löfdahl i in. (red.), *Namn i skrift. Names in Writing: Handlingar från NORNAs 48:e symposium i Göteborg den 29–30 november 2018* (s. 337–355). Göteborg: Göteborgs universitet. (NORNA-Rapporter 98). http://hdl.handle.net/2077/67201

Scaglione, F. (2017). Dialetto e *Linguistic Landscape*: il caso delle insegne delle attività commerciali a Palermo [Dialect and *Linguistic Landscape*: the case of business signs in Palermo]. W: G. Marcato (red.), *Dialetto. Uno, nessuno, centomila* (s. 185–196). Padova: CLEUP.

Siwiec, A. (2006). Przestrzeń miejska jako przestrzeń onimiczna (uwarunkowania lingwistyczno-kulturowe) [Urban space as onymic space (linguistic and cultural determinants)]. W: M. Święcicka (red.), *Miasto — przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie* (s. 115–128). Bydgoszcz: Wydawnictwo UKW.

Siwiec, A. (2012). *Nazwy własne obiektów handlowo-usługowych w przestrzeni miasta* [Proper names of commercial and service establishments in urban space]. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Sobanski, I. (1998). The Onymic Landscape of G.K. Chesterton's Detective Stories. W: W. F. H. Nicolaisen (red.), *Proceedings of the Nineteenth International Congress of Onomastic Sciences, Abderdeen. August 4–11 1996* (t. 3, s. 373–378). Aberdeen: University of Aberdeen.

Tan, P.K.W. (2013). Mixed signals: Names in the linguistic landscape provided by different agencies in Singapore. *Onoma*, *46*(1), 227–250. https://doi.org/10.2143/ONO.46.0.2975536

Tent, J. (2021). *A Namescape of the Australian Antarctic Territory*. South Turramurra: NSW.

Van Dalen-Oskam, K. (2006). Mapping the Onymic Landscape. *Il nome nel testo. Rivista internazionale di onomastica letteraria*, *8*, 93–103.

Wolnicz-Pawłowska, E. (red.). (1996). *Antroponimia słowiańska. Materiały z IX Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej, Warszawa 6–8. IX. 1994* [Slavic Anthroponymy. Materials from the IX All-Polish Onomastic Conference]. Warszawa: SOW.

Zagórski, Z. (red.). (2008). *Nazewnictwo geograficzne Poznania* [The geographical naming of Poznań]. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Zarębski, R. (2022). Pejzaż onimiczny a kontakty językowe polsko-francuskie w XVII-wiecznych pamiętnikach François Paulina Dalairaca [The landscape of proper names and Polish-French linguistic contacts in the 17th century memoirs of François Paulin Dalairac]. *Prace Językoznawcze*, *24*(2), 5–19. https://doi.org/10.31648/pj.7727

SUMMARY

TERMINOLOGICAL AND CONCEPTUAL CHARACTERISTICS OF THE PHENOMENON OF THE *ONYMIC LANDSCAPE* AS ELEMENTS BUILDING THE *LINGUISTIC LANDSCAPE*

This paper offers a theoretical contribution to the conceptualization and definition of a relatively recent notion in onomastic and humanistic research: the *Onymic Landscape* (OL). The analysis is grounded in the assumption that OL constitutes a component of the *Linguistic Landscape* (LL), with LL serving as the hyperonymic category (OL ⊂ LL). However, the author argues that OL is not merely a subordinate element, but often functions as a foundational component within LL units. These units are examined both in terms of their material manifestations and intersemiotic properties. The paper presents an extensive and structured classification of the onymic objects observable in OL. These include, among others, inscriptions on road signs, information boards, advertising media, the signage of commercial establishments, as well as less conventional, literally mobile carriers, such as personalized vehicle nameplates or route indicators on public transportation. The theoretical framework and proposed typology are illustrated with photographic material collected in Poland. The concept of OL, as developed here, offers a complementary and revisionist perspective on traditional understandings of LL perspectives that, albeit implicitly, already attest to the central role played by proper names in the composition of linguistic landscapes.

Keywords: onymic landscape, linguistic landscape, onomastic terminology, naming objects, name carriers